

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
TİCARET BAKANLIĞI

Lusaka Ticaret Müşavirliği

29.01.2026

İçindekiler

- ❖ GENEL BİLGİLER
- ❖ MAKROEKONOMİK GÖSTERGELER
- ❖ DIŞ TİCARET
 - ✓ ZAMBİYA-DÜNYA TİCARETİ
 - ✓ TÜRKİYE-ZAMBİYA TİCARETİ
- ❖ DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI
- ❖ SEKTÖREL DEĞERLENDİRMELER
- ❖ PAZARA GİRİŞ
- ❖ SONUÇ VE DEĞERLENDİRME
- ❖ ÖNERİ VE TAVSİYELER

GENEL BİLGİLER

Zambiya, yaklaşık 20 milyon nüfuslu bir Sahra-altı Afrika ülkesidir.

RESMİ ADI: ZAMBİYA CUMHURİYETİ

BAŞKENTİ: LUSAKA

BAĞIMSIZLIK TARİHİ: 24 EKİM 1964

YÖNETİM BİÇİMİ: ANAYASAL BAŞKANLIK SİSTEMİ

NÜFUS: 19,6 MİLYON

DİL: İNGİLİZCE (RESMİ DİL), BEMBA, NYANJA, TONGA, LOZİ

DİN: HRİSTİYAN %95,5, İSLAMİYET %2,7

YÜZÖLÇÜMÜ: 752.618 KM2

BAŞLICA ŞEHİRLER:

LUSAKA (3 MİLYON) , KİTWE (660 BİN), NDOLA (624 BİN),
CHİPATA (327 BİN)

ETNİK YAPI: 72 ADET ETNİK GRUP

İKLİM:TROPİKAL- EN DÜŞÜK 8°C - EN YÜKSEK 31°C

GENEL BİLGİLER

Zambiya alt-orta gelir düzeyinde yer alan bir ülkedir.

DEMOGRAFİK DURUMU

- %60'ı yoksulluk sınırının altında,
- Şehirleşme % 57
- % 70'i < 30 yaşından küçüktür.
- % 3'ü > 65 yaşından büyük.
- Kişi Başı Gelir: 1.350 ABD Doları (2025)
- Para birimi: Zambiya Kwachası (ZMK)
- Asgari ücret 1.300-4.000 ZMK
- 1 USD: 19,89 ZMK

YAPI VE GELİR

ULUSLARARASI KURULUŞLAR

- Birleşmiş Milletler
- Dünya Ticaret Örgütü
- Dünya Bankası - Uluslararası Para Fonu
- Afrika Birliği
- İngiliz Milletler Topluluğu
- SADC (Güney Afrika Kalkınma Topluluğu)
- COMESA (Doğu ve Güney Afrika Ortak Pazarı)

İŞ YAPMA KOLAYLIĞI

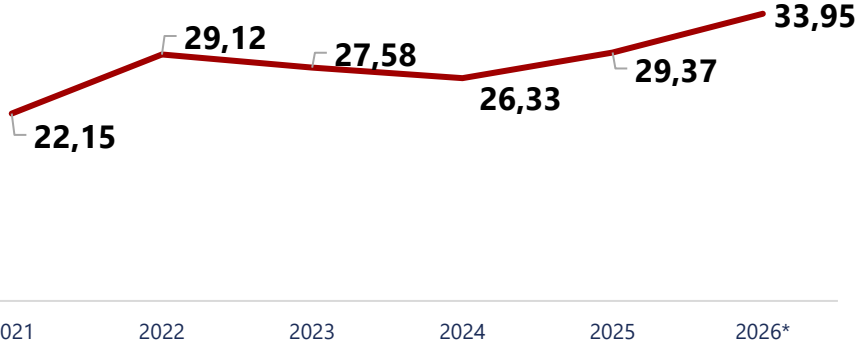
- Doing Business Raporu- **85. sırada** (2020)
- Sahra-altı ülkelerinde **5. sırada**

- Şirket kurma kolaylığı
- Sermaye & Kâr Transferi Serbest
- Bölgesel Pazarlara Erişim
- Sözleşme ve Hukuki Süreçler
- Kamu İhaleleri

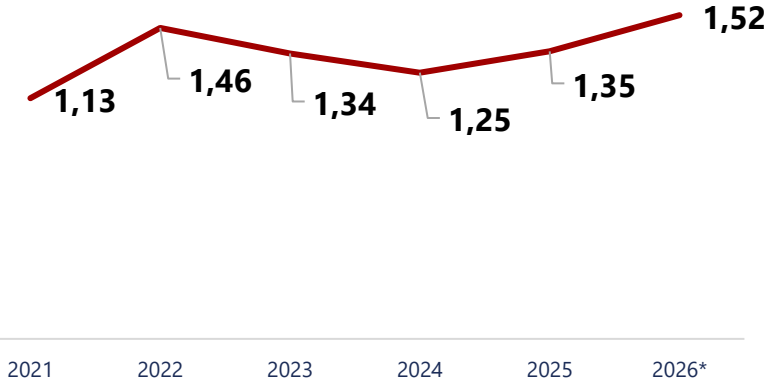
MAKROEKONOMİK GÖSTERGELER

2021 yılından sonra Zambiya ekonomisi, IMF desteğiyle istikrara yönelip bakır sayesinde toparlanmaya başladı.

Zambiya GSYİH (Milyar \$)

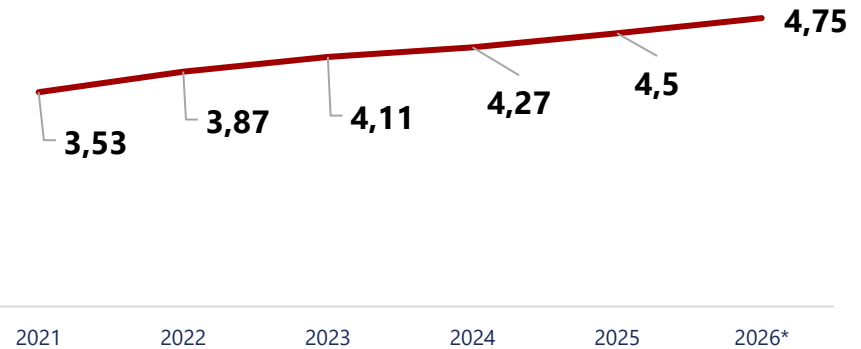
Zambiya Kişi Başı Gelir (Bin \$)

Zambiya Yıllık Enflasyon (%)

Zambiya Büyüme (%)

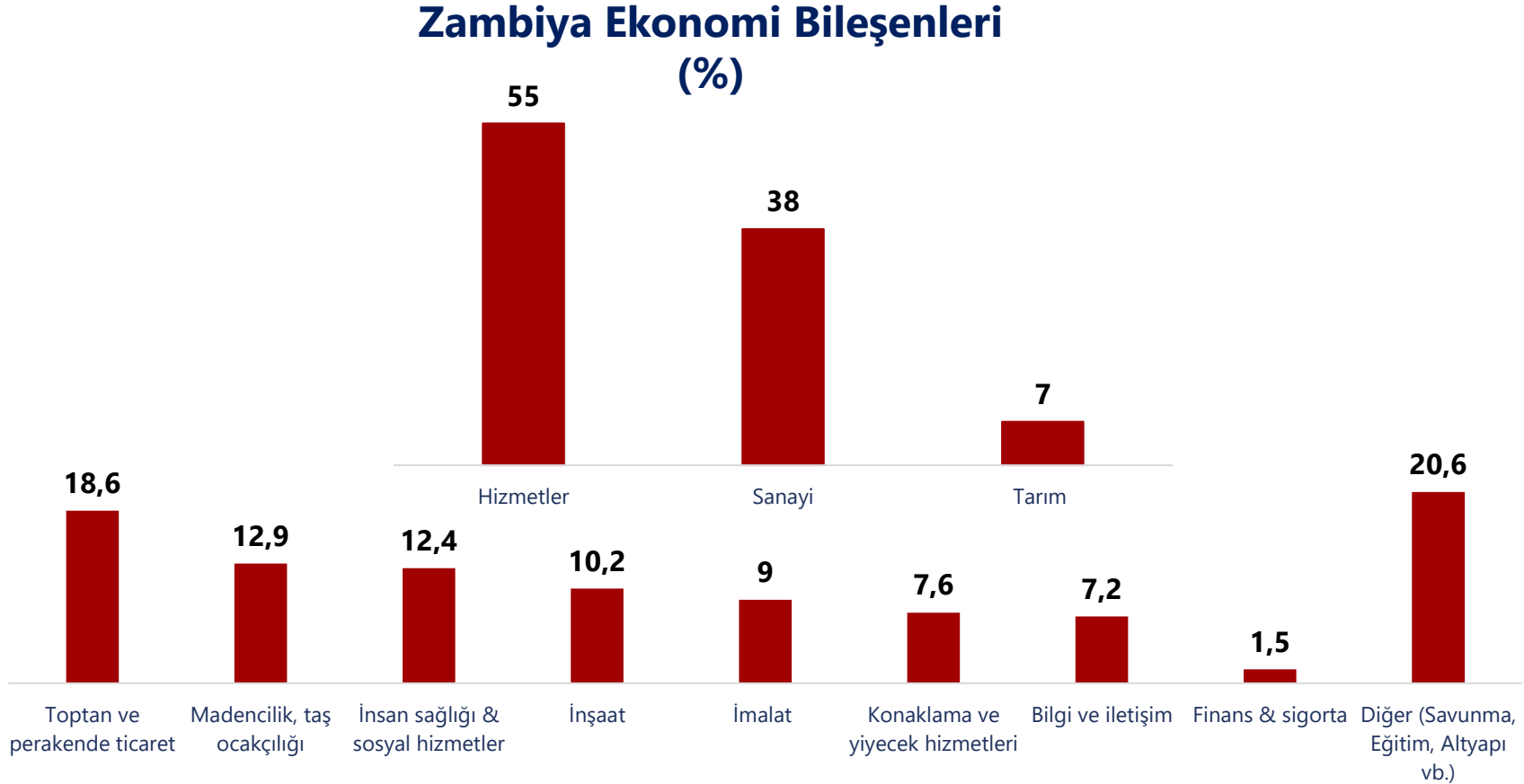
Kaynak: IMF

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
TİCARET BAKANLIĞI

MAKROEKONOMİK GÖSTERGELER

Zambiya ekonomisi, madencilik destekli sanayi ve hizmetler sektörüne dayanmaktadır.

Kaynak: Lloyds Bank Trade

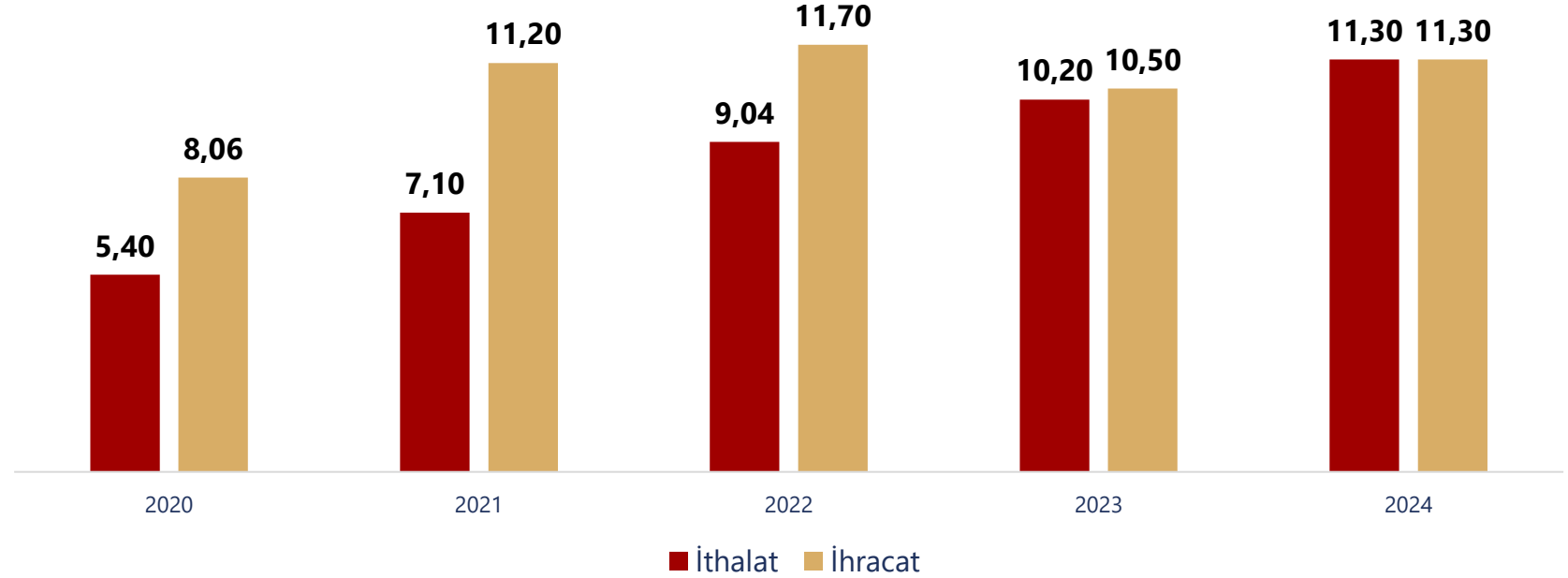
TÜRKİYE CUMHURİYETİ
TİCARET BAKANLIĞI

DIŞ TİCARET

Son beő yilda Zambiya dış ticareti, bakıra yüksek bağımlılık nedeniyle dalgalı bir seyir izlemiőtir.

- Bakır retiminde Dünya'da 7., Afrika'da 2. sırada.
- İhracatın %70'i bakır
- Dış ticaret, emtia fiyatlarına aőtı duyarlı ve kırılğan

Zambiya Dış Ticareti (Milyar \$)

DIŞ TİCARET

Zambiya'nın ihracat sepeti dar ve hammadde ağırlıklıdır; ithalatı ise büyük ölçüde sanayi ve ara mallarına dayanmaktadır.

ZAMBIYA'NIN İTHALATINDA İLK 5 ÜRÜN (2024, % 60)

- 1 | MİNERAL YAKIT VE TÜREVLERİ (%22,9)
- 2 | MAKİNE VE MAKİNE PARÇALARI (%15,8)
- 3 | TAŞIT YEDEK AKSAM VE PARÇALARI (%10,6)
- 4 | GÜBRE (%5,9)
- 5 | PLASTİK VE PLASTİKTEN EŞYALAR (% 4,5)

ZAMBIYA'NIN İHRACATINDA İLK 5 ÜRÜN (2024, %80)

- 1 | BAKIR (%67,3)
- 2 | CEVHER VE CÜRUF (%4,2)
- 3 | KÜKÜRT, KAYA TUZU, TAŞ (% 2,9)
- 4 | MİNERAL YAKIT VE TÜREVLERİ (%2,7)
- 5 | KIYMETLİ İ TAŞLAR - METALLER (% 2,5)

DIŞ TİCARET

Zambiya'nın ithalatında başlıca tedarikçi ülkeler Güney Afrika, Çin, Hindistan ve Birleşik Arap Emirlikleri olup, ithalat ağırlıklı olarak sanayi ürünlerinden oluşmaktadır

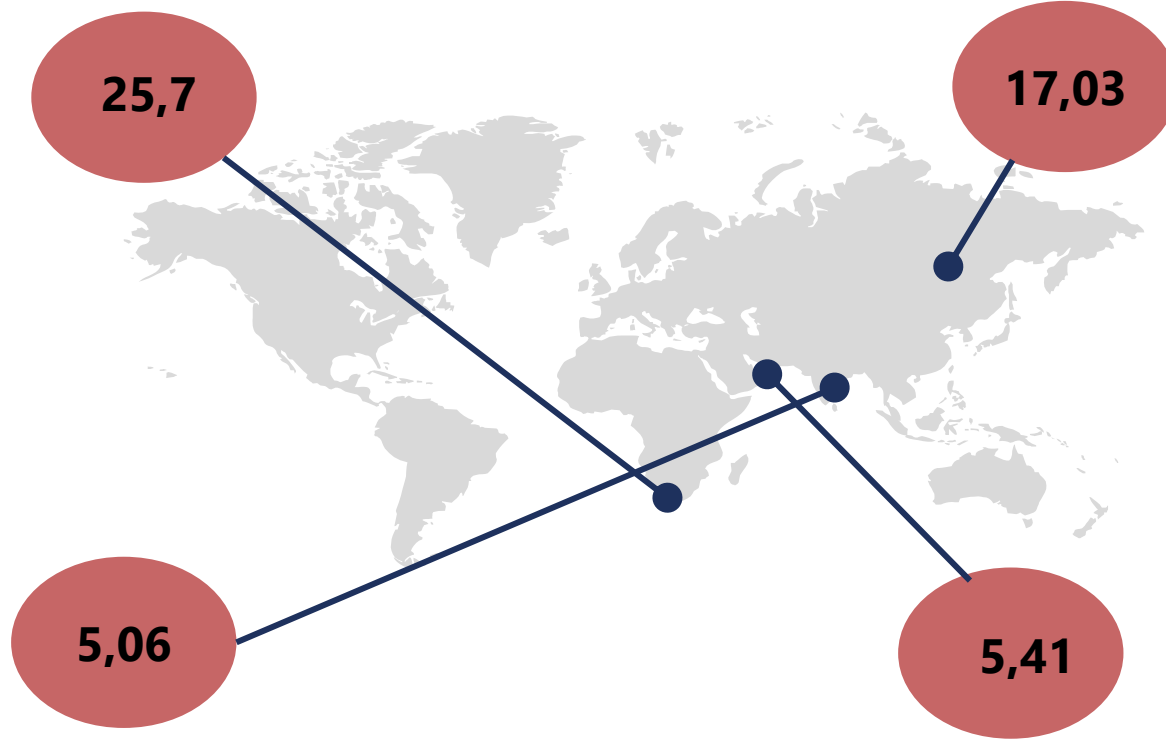
Güney Afrika Cumhuriyeti

- Makine ve Makine Parçaları
- Taşıt Yedek Aksam ve Parçaları
- Mineral Yakıt ve Türevleri

Hindistan

- Farmakolojik Ürünler
- Makine ve Makine Parçaları
- Plastik ve Plastikten Eşyalar

Zambiya İthalat Partnerleri (2024, %)

Çin Halk Cumhuriyeti

- Makine ve Makine Parçaları
- Elektrikli Ekipmanlar
- Demir çelik

Birleşik Arap Emirlikleri

- Mineral Yakıt ve Yağlar
- Kükürt
- Gübre

DIŞ TİCARET

Zambiya'nın ihracatında başlıca pazarlar İsviçre, Çin ve Dem. Kongo Cumhuriyeti olup ihracatın büyük kısmını bakır ve bakır ürünleri oluşturmaktadır.

Zambiya İhracat Partnerleri (2024,%)

İsviçre

- Bakır
- Cevher/Cüruf
- Tütün
- Kıymetli Taş ve Metaller

Demokratik Kongo Cumhuriyeti

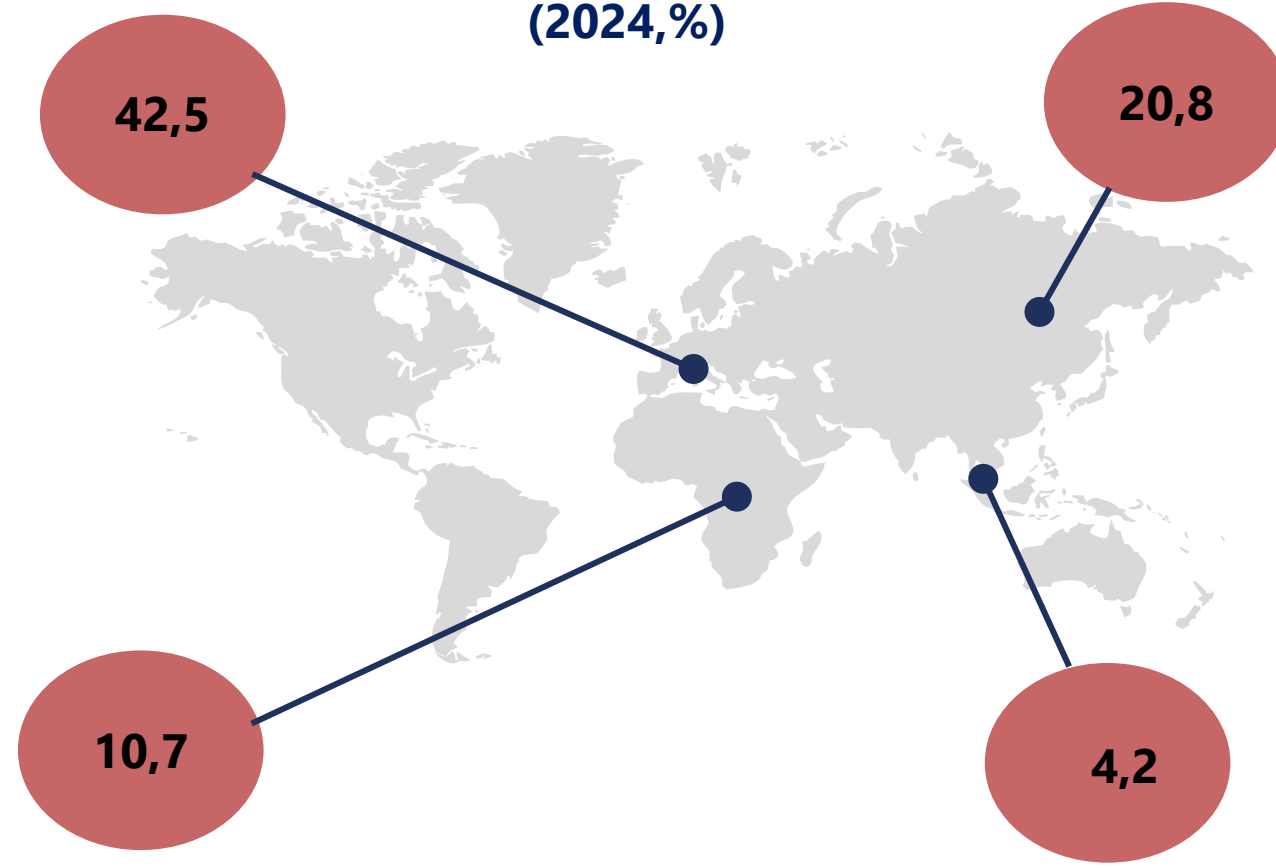
- Kükürt
- Sabunlar, Yıkama Müstahzarları
- Alkolsüz İçecekler
- Şeker

Çin Halk Cumhuriyeti

- Bakır
- Cevher/Cüruf
- Sülfür
- Kıymetli Taş ve Metaller

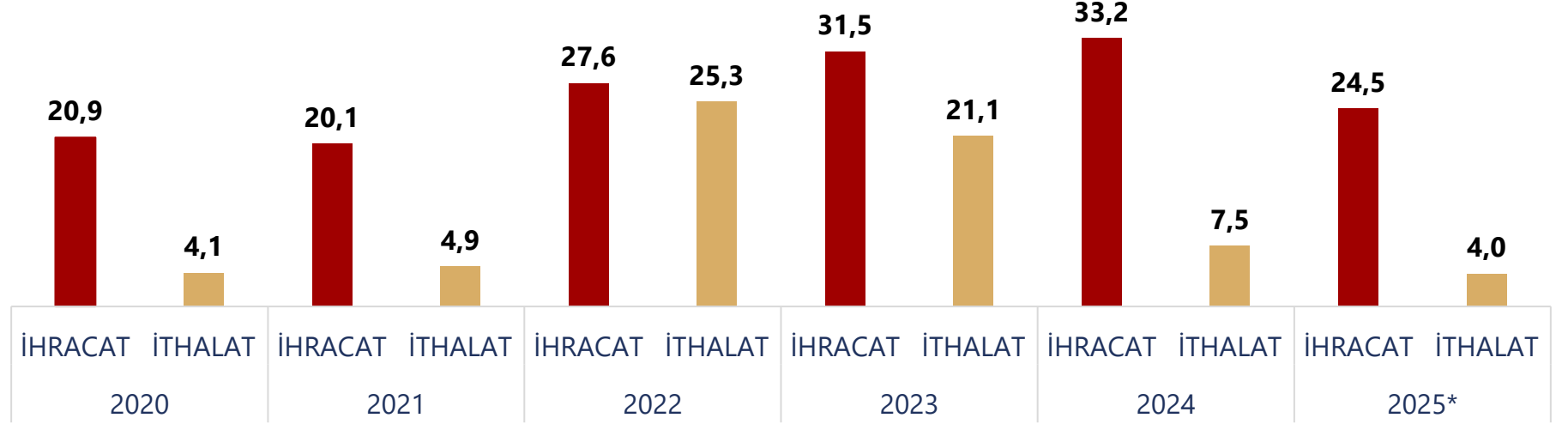
Singapur

- Bakır
- Ham Post ve Deriler
- Kahve, Çay

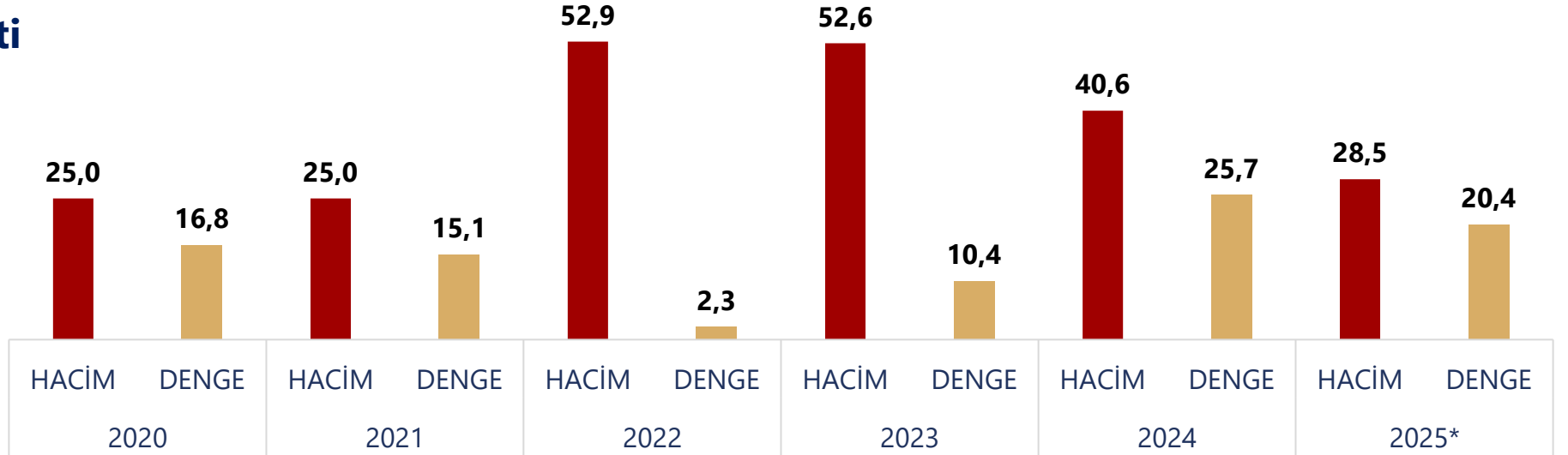

DIŞ TİCARET

2020'den itibaren Türkiye–Zambiya dış ticareti dalgalı ancak genel olarak artış eğiliminde seyretmiştir.

Türkiye- Zambiya Dış Ticareti (Milyon \$)

Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
TİCARET BAKANLIĞI

DIŞ TİCARET

Türkiye'nin Zambiya'ya İhracatında İlk 10 Ürün (Dolar)

GTIP Altılı Kodu	GTIP Altılı Adı	2023	2024	2025 (Ocak – Kasım)
843780	KURU BAKLAGİLLERİN VEYA HUBUBATIN ÖĞÜTÜLMESİNE VEYA İŞLENMESİNE MAHSUS MAKİNA VE CİHAZLAR	3,644,370	6,560,323	3,138,913
730890	DEMİR/ÇELİKTE DİĞER İNŞAAT (94.06 POZİSYONUNDAKİ PREFABRİK YAPILAR HARIÇ), DİĞER İNŞAAT AKSAMI	3,375,071	1,857,150	704,201
843041	DİĞER DELME VEYA SONDAJ MAKİNALARI; KENDİNDEN HAREKETLİ OLANLAR		1,227,759	
847989	BU FASILIN BAŞKA POZİSYONLARINDA BELİRTİLMİYEN VEYA YER ALMAYAN KENDİNE ÖZGÜ BİR FONKSİYONU OLAN MAK.	697,196	964,007	1,122,889
843790	TOHUM, HUBUBAT, KURU BAKLAGİL TEMİZLEME, TASNİF ETME, AYIKLAMA, ÖĞÜTME VEYA İŞLENMESİNE MAHSUS MAK.	482,774	895,897	214,748
842619	SABİT/RAYLAR ÜZERİNDE HAREKET EDEN TAŞIYICI VİNÇLER, GANTRİ VİNÇLER, KÖPRÜ VİNÇLER		880,679	59,720
730900	DEMİR/ÇELİKTE DEPO, SARNIÇ, KÜVLER VB KAPLAR (SIKIŞTIRILMIŞ/SIVILAŞTIRILMIŞ GAZ İÇİN OLANLAR HARIÇ)		836,611	265,950
843143	8430.41 VE 8430.49 ALT POZİSYONLARINDAKİ DELME VEYA SONDAJ MAKİNALARINA AİT AKSAM VE PARÇALAR	577,603	790,754	836,373
392330	PLASTİKTE DAMACANA, ŞİŞE, MATARA VE BENZERİ EŞYA	73,034	719,233	596,216
850212	DİZEL VEYA YARI DİZEL ELEKTRİK ENERJİSİ ÜRETİM (ELEKTROJEN) GRUPLARI; 75 KVA < ÇIKIŞ GÜCÜ <= 375 KVA	146,378	636,265	254,963
	Ara Toplam	8,996,426	15,368,678	7,193,973
	Toplam	31,516,603	33,181,493	24,466,811

Kaynak:T.C. Ticaret Bakanlığı

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
TİCARET BAKANLIĞI

DIŞ TİCARET

Türkiye'nin Zambiya'dan İthalatında İlk 10 Ürün (Dolar)

GTIP Altılı Kodu	GTIP Altılı Adı	2023	2024	2025 (Ocak – Kasım)
720230	FERRO - SİLİKO - MANGANEZ	12,231,111	5,968,132	
240120	TÜTÜN (TAMAMEN VEYA KISMEN SAPLARI KOPARILMIŞ, DAMARI ÇIKARILMIŞ)	6,406,727	620,261	3,627,769
240130	TÜTÜN DÖKÜNTÜLERİ	157,183	333,423	152,017
720219	FERRO - MANGANEZ; C ≤ %2		133,410	
090111	KAHVE (KAFEİNİ ALINMAMIŞ, KAVRULMAMIŞ)		97,669	
810520	KOBALT MATLARI VE KOBALT METALURJİSİNİN DİĞER ARA ÜRÜNLERİ, İŞLENMEMİŞ KOBALT VE KOBALT TOZLARI	36,368	81,509	
790112	İŞLENMEMİŞ ALAŞIMSIZ ÇİNKO; ÇİNKO < %99.99		73,932	
260800	ÇİNKO CEVHERLERİ VE ZENGİNLEŞTİRİLMİŞ ÇİNKO CEVHERLERİ	2,220,299	65,334	
120991	SEBZE TOHUMLARI	8	29,897	237,443
710391	YAKUT (RUBİ), SAFİR, ZÜMRÜT; BAŞKA ŞEKİLDE İŞLENMİŞ	17,368	22,908	2,078
	Ara Toplam	21,069,064	7,426,475	4,019,307
	Toplam	21,096,806	7,462,455	4,026,622

Kaynak:T.C. Ticaret Bakanlığı

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
TİCARET BAKANLIĞI

DIŞ TİCARET

Türkiye'nin Zambiya ticareti potansiyelinin çok altında, niş bir yapıda ve tamamlayıcı niteliktedir.

Türkiye'den Zambiya'ya ihracatta, **yüksek katma değerli imalat ürünleri ile sanayi ekipmanları ön plandadır.**

- Sanayi odaklı ürünler:
 - Makine ve sanayi ekipmanları
 - Elektrikli makina ve parçaları
 - Demir – çelik ve bağlantı parçaları
- Tüketim sektörü ürünleri de önemli yer tutar:
 - Giyim ve tekstil
 - Mobilya ve ev eşyaları

Zambiya'dan yapılan ithalatta, **özellikle ham metal ürünleri ve bazı tarım ürünleri** Türkiye için dikkate değerdir.

- Ferro alaşımlar ve demir/çelik ürünleri
- Tütün ve tarım ürünleri
- Kahve gibi niş ürünler

Sonuç ve Özet Değerlendirme.

- ✓ Ticari kırılganlığın ürün sepeti zenginleştirilerek azaltılması
- ✓ Ortak üretim ve yatırım

DIŞ TİCARET POLİTİKALARI VE UYGULAMALARI

Zambiya, liberal dış ticaret politikaları benimsemekle birlikte, DTÖ, SADC ve COMESA üyesidir.

- Zambiya'nın Dış Ticareti;
 - Ülkeyi **ithalata bağımlılıktan kurtarmak**
 - **İhracatı ve sanayiye geliştirmek**
 - Bölgesel ticarete **merkez ülke** olmak
- Dış ticarete liberal (açık) bir politika
 - İthalat ve ihracat **genel olarak serbesttir.**
 - **Kısıtlama yok, teşvik var.**
- Zambiya;
 - **COMESA**
 - **SADC**
 - **Afrika Kıtasal Serbest Ticaret Alanı (AfCFTA)**
- Gümrük Uygulamalar;
 - Zambiya Gelir İdaresi (ZRA) belirler.
 - Vergi Oranları %0-%40
 - İplik (54) % 15,
 - Kumaş (52) % 15
 - Güneş Panelleri (8541) %10
 - Elektrik jeneratör (8502) % 0
 - Makine, Kazan ve Parçaları (84) %0 -%15
 - Gıda (10-11) %15
 - Kozmetik (3304) % 25
 - Mobilya (94) %25
 - Ürünlerde % 16 İthalatta KDV

DIŞ TİCARET POLİTİKALARI VE UYGULAMALARI

Zambiya, elektronik gümrük sistemi (ASYCUDA) ve standartlara dayalı denetim yapısıyla Afrika'nın açık ve yatırım dostu pazarlarından biridir.

- Zambiya ASYCUDA World (Uluslararası Otomatik Gümrük Yönetim Sistemi) ile ithalat ve ihracat beyanları yapılır.
- Beyannameler mallar limana varmadan **5 gün** önce sisteme yüklenir.
- Risk bazlı gümrük denetimi sistemi uygulanır.
- **ZRA** ile birlikte,
 - **ZABS** → Ürün standartları
 - **Sağlık Bakanlığı** → Gıda, kozmetik, ilaç
 - **Tarım Bakanlığı** → Tarım ve hayvansal ürünler
 - **Enerji / Çevre otoriteleri** → Yakıt, kimyasal, güneş ekipmanları denetler.
- Zambiya'da, standartların oluşturulmasından **Zambia Bureau of Standards (ZABS)** sorumludur.
 - Gıda ürünleri, kozmetik, elektrikli aletler, inşaat ve sanayi ürünleri, tarım ve kimyasal ürünler vb.
- Zorunlu etiketleme; ürün adı, içerik, menşe ülke, kullanım talimatı, SKT ve dil İngilizce zorunludur.
- Bureau Veritas üzerinden yapılan sevkiyat bazlı uygunluk değerlendirmesi süreçleri yürütülmektedir.

Faydalı Link:

<https://www.zambiatradeportal.gov.zm/>

<https://www.zabs.org.zm/>

SEKTÖREL DEĞERLENDİRMELER

Zambiya ekonomisi; madencilik, tarım, altyapı odaklı hizmetler ile öne çıkarak yatırım ve iş fırsatları sunan stratejik sektörler barındırmaktadır.

Tarım

Perakende

Sağlık

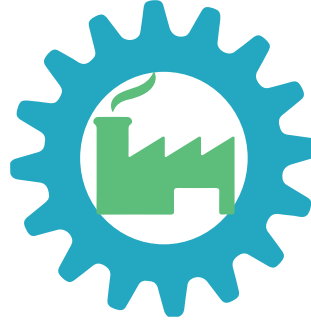
Müteahhitlik

Eğitim

İmalat

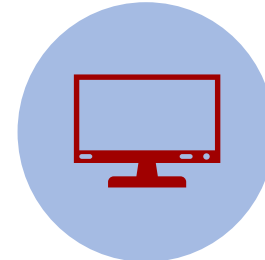
Madencilik

Turizm

Bilgi ve İletişim
Teknolojileri

SEKTÖREL DEĞERLENDİRMELER

Zambiya'nın tarım, balıkçılık ve hayvancılık sektörleri, hem istihdamın bel kemiğini oluşturmakta hem de sürdürülebilir gıda ve ihracat potansiyeliyle stratejik fırsatlar sunmaktadır.

TARIM

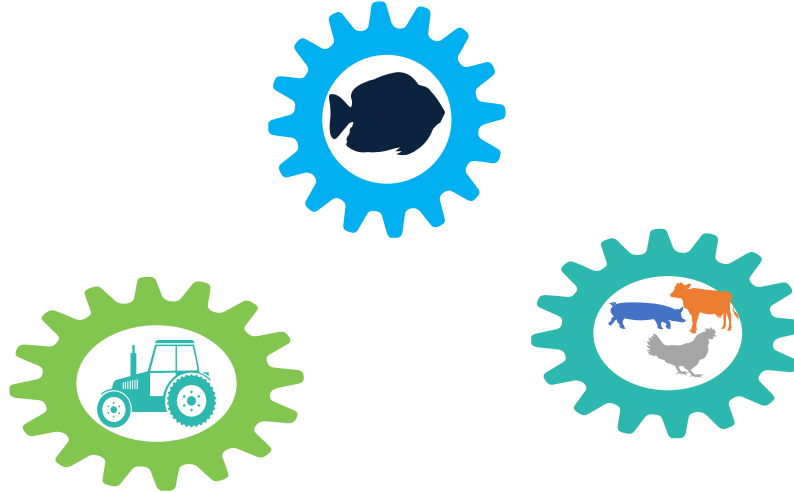
- İstihdamın %**70'i** tarım sektöründe
- Başlıca ürünler; mısır, pamuk, soya fasulyesi, tütün, yer fıstığı ve kahvedir.
- Zayıf sulama alt yapısı,
- Yetersiz Teknoloji-R&D çalışması,
- Finansmana erişim zorlukları,
- Yetersiz ekipman ve yedek parça
- **"Farm block" (Tarım blokları)** arazileri tahsis
- Tarım ekipmanı ve makinelerinin **ithalatında vergi ertelemesi ve KDV muafiyeti** gibi kolaylıklar

BALIKÇILIK

- %20'si su alanı
- Yıllık ortalama 100-150 bin ton balık üretimi
- Yıllık 10-13 Kg balık tüketimi
- Balık üretim çiftliği fırsatı

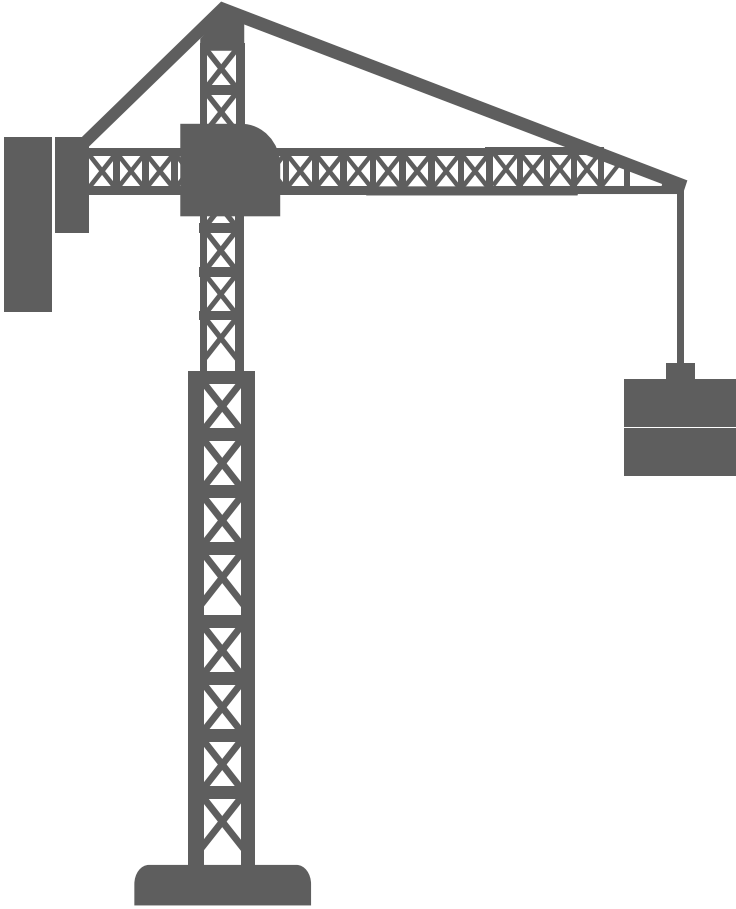
HAYVANCILIK

- Başlıca yetiştirilen hayvanlar; sığır, keçi, koyun, domuz, tavuk
- Endüstriyel üretim sınırlı
- Eğitimsiz iş gücü
- Yetersiz danışmanlık ve veterinerlik hizmetleri
- Yetersiz R&D çalışması
- Kalite, kontrol ve denetim eksiklikleri

SEKTÖREL DEĞERLENDİRMELER

Zambiya müteahhitlik sektörü, altyapı ve inşaat yatırımlarının hızla büyüdüğü bir pazar olarak yerli ve yabancı firmalar için stratejik fırsatlar sunmaktadır.

Sektör ülkedeki makroekonomik durumdan doğrudan etkilenmektedir.

Çinli firma hakimiyeti + Japonya, Güney Afrika, İtalya ve Fransa

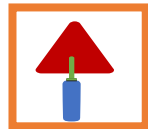
Proje finansmanında dış kaynak kullanımı; Dünya Bankası, Avrupa Yatırım Bankası, Çin EXIM vb.'dir.

İhale veya Proje önerisi (Unsolicited Proposals)

Ulusal Müteahhitlik Konseyi

İhalelerde yabancı firmalara açık kısıtlama yoktur.

<https://eprocure.zppa.org.zm/epps/home.do>

<https://www.onlinetenders.co.za/tenders/zambia/>

www.tenderzambia.com

SEKTÖREL DEĞERLENDİRMELER

Zambiya müteahhitlik sektörünün ülkenin büyümesi ile birlikte daha hızlı büyüyeceği tahmin edilmektedir.

Güçlü Yanları

- ❑ Büyüyen ekonomi,
- ❑ Artan nüfus ve konut ihtiyacı (2030 yılına kadar her yıl 200 bin konut ihtiyacı)
- ❑ Düşük iş gücü maliyetleri (Günlük 2,5-4 Dolar)

Zayıf Yanları

- ❑ Makro-ekonomik istikrarsızlık (Kur oynaklığı)
- ❑ Kısıtlı finansman erişimi
- ❑ Yetersiz kalifiye işgücü
- ❑ Ağır ve dağınık bürokrasi

GZTF

Tehditler

- ❑ İhalelerin şeffaf olmaması
- ❑ Tahsilatların gecikmesi
- ❑ Navlun ve lojistik maliyeti
- ❑ Makina-ekipman ithalatında gecikmeler
- ❑ Çinli firmaların maliyet ve pazar üstünlüğü

Fırsatlar

- ❑ Enerji (Yenilenebilir enerji)
- ❑ Su/kanalizasyon altyapı projeleri
- ❑ Eğitim/sağlık merkezleri inşaatı
- ❑ Konut ve ulaşım (karayolu, demiryolu, köprü) altyapıları ve yenileme
- ❑ Tarımsal ürün depolama alanları
- ❑ Otel, Kültür ve Kongre merkezi

SEKTÖREL DEĞERLENDİRMELER

Zambiya enerji sektörü yaşanan enerji krizi ile birlikte yatırımlar için fırsatlar sunmaktadır.

- Elektrik üretim kapasitesi yaklaşık 3 700–3 800 MW.
- %80-85 HES
- Ülke genelinde ulusal elektriğe erişim oranı %32,8
- Hedef; Kentte %91, Kırsalda %51
- İklim krizi üretimi etkilemiştir.
- Rotasyonlu kesintiler (load-shedding)
- ZESCO
- IPP'ler (Bağımsız Enerji Üreticileri), ZESCO ile Power Purchase Agreement (PPA)
- Ev tipi güneş enerjisi sistemleri, şebekeden bağımsız ve mini şebeke elektrik sistemleri projeleri
- Yoğun derecede Çin merkezli ürün ve firmaların maliyet avantajı

SEKTÖREL DEĞERLENDİRMELER

Zambiya madencilik sektörü, yüksek rezervler ve küresel bakır talebi sayesinde güçlü fırsatlar sunarken; başarılı yatırım için mevzuat takibi, yerel ortaklık ve uzun vadeli strateji kritik önemdedir.

- Zambiya ekonomisinin **omurgası madencilik sektörüdür.**
 - Bakır (890bin ton – Hedef; 3 milyon (2031))
 - Kobalt , Altın , Nikel, Çinko, Değerli taşlar (özellikle; zümrüt)
- **Copperbelt ve North-Western Eyaletleri**
- Yarı mamul ve mamul üretimle **ihracat değerinin yükseltilmesi.**
- Kurumlar vergisi: **%30**
- İthalat Vergilerinde **muafiyet ve erteleme**
- Çevresel lisans, arazi kullanım izinleri, ihracat lisansı vb.
- Küreselde **bakıra artan talep ve bakır fiyatı artışı**
- Lojistik ve altyapı maliyetleri

SEKTÖREL DEĞERLENDİRMELER

Zambiya perakende sektörü; hızla artan şehirleşme, genç nüfus ve modern alışveriş kanallarının yaygınlaşması nedenleriyle güçlü bir büyüme ve yatırım potansiyeli sunmaktadır.

- Modern Perakende- Örn.; Shoprite, Pick n Pay, Woolworths, Game, (Güney Afrika) Chopies (Kenya), Melisa (Yunanistan), Abo Abbas (Lübnan).
- % 70'i yerel pazar, sokak satıcıları, mini bakkal
- Sınırlı sayıda ürün çeşidi ve tedarik imkanı
- Şehirleşme, artan nüfus sayısı, e-ticaret farkındalığı, rekabet artışı
- Gıda (Türk ürünleri), Giyim ve Tekstil Sektörü, Yedek Parça, Bebekler için Organik Dermatoloji Ürünleri

Zambiya'da Türk Markaları

SEKTÖREL DEĞERLENDİRMELER

Zambiya imalat sektörü, ülkede ekonomik dönüşüm ve sanayileşmenin kilit sürükleyici unsurlarından biridir.

- GDP'nin yaklaşık **%9'u** (son 30 yılın en yüksek katkısı)
- **25.000'den fazla yeni istihdam**
- **MFEZ'ler** (Multi-Facility Economic Zones)
- **Zambiya Kalkınma Ajansı (ZDA)**
 - İşlenmiş gıda ve içecek
 - Tekstil, deri ve hazır giyim
 - Ahşap ve ahşap ürünleri
 - Kimyasal, kauçuk ve plastik ürünler
 - Metal ürünler ve imalat parçaları
 - Kağıt ve ambalaj ürünleri
 - İnşaat malzemeleri
 - Elektrik ve makine parçaları

Finansal Teşvikler:

- Hızlandırılmış amortisman
- GV muafiyeti
- İhracat yapılması halinde KDV iadesi

Kolaylaştırılmış İşlem Desteği:

- Göçmenlik izinleri ve çalışma izinleri
- Arazi edinimi, su, elektrik, ulaşım ve iletişim
- Diğer lisans ve izin başvurularında aracılık/rehberlik

SEKTÖREL DEĞERLENDİRMELER

Zambiya Kalkınma Ajansı (ZDA); yatırımcılara teşvikler, yatırım güvencesi ve izin süreçlerinde tek durak ofis hizmeti sunan temel kamu kurumudur.

Yatırımcı	Hisse Yapısı	Asgari Sermaye
Yabancı Yatırımcı	%100 yabancı sermaye	En az 1.000.000 ABD Doları
Vatandaş Etkili Şirket	%5 – %25 Zambiya vatandaş payı	En az 500.000 ABD Doları
Vatandaş Güçlendirilmiş Şirket	%25,1 – %50 Zambiya vatandaş payı	En az 150.000 ABD Doları
Vatandaş Çoğunluklu Şirket	%50,1 ve üzeri Zambiya vatandaş payı	En az 100.000 ABD Doları
Tamamı Vatandaşlara Ait Şirket	%100 Zambiya vatandaş ortaklık	En az 50.000 ABD Doları

SEKTÖREL DEĞERLENDİRMELER

Zambiya imalat sektörü; teşvikler ve bölgesel pazar erişimi sayesinde, Türkiye için makine, gıda işleme ve inşaat malzemelerinde üretim ve ortak yatırım fırsatları sunmaktadır.

Güçlü Yanları

- ❑ Zengin doğal kaynaklar (bakır, tarım hammaddeleri)
- ❑ Düşük iş gücü maliyetleri
- ❑ ZDA ve MFEZ kapsamında yatırım teşvikler

Zayıf Yanları

- ❑ Enerji arzında dönemsel kesintiler
- ❑ Ara malı ve teknoloji ithalatına yüksek bağımlılık
- ❑ Lojistik ve iç ulaşım altyapısının sınırlı olması
- ❑ Yerel tedarik zincirinin yeterince gelişmemiş olması

GZTF

Fırsatlar

- ❑ İthal ikamesine dayalı sanayileşme potansiyeli
- ❑ Türkiye için makine, ekipman ve orta teknoloji üretimde avantaj

Tehditler

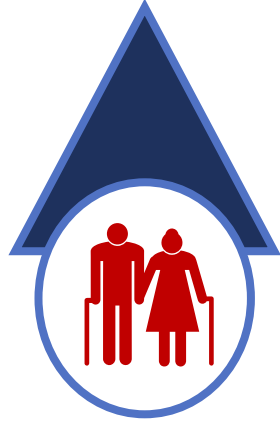
- ❑ Küresel emtia fiyat dalgalanmaları
- ❑ Kur dalgalanmaları
- ❑ Bölgesel rekabet (G. Afrika, Kenya)
- ❑ Çinli firmaların maliyet ve pazar üstünlüğü
- ❑ İklim kaynaklı arz riskleri

SEKTÖREL DEĞERLENDİRMELER

Zambiya sağlık sektörü, artan nüfus ve hastalık yüküne karşı mevcut altyapı ve ekipman yetersizlikleri nedeniyle güçlü bir yatırım ve iş birliği ihtiyacı duymaktadır..

64,7

Ortalama Yaşam Süresi

Bebek Ölüm Oranı

39,3/1.000 Kişi

%11

HIV Yayılma Oranı

Hasta başına doktor oranı

1/12.000
1/5.000*

SEKTÖREL DEĞERLENDİRMELER

Zambiya’da kamu sağlık hizmetleri büyük ölçüde ücretsiz veya düşük maliyetliken, özel hastanelerde muayene, yatış ve ileri tetkik ücretleri görece yüksek seviyelerdedir.

Zambiya’da Sağlık Hizmetleri Sunumu

- 4 Seviye- I-IV Seviye
- Ağırlıklı olarak Hintli yatırımcılar
- Devlet hastaneleri ücretsiz
- Özel hastane genel konsültasyon (300-400 ZMK)
- Uzman konsültasyon (400-800 ZMK)
- Laboratuvar (1.000 ZMK)
- Görüntüleme (1.500-3.000 ZMK)
- Dental Muayene (1.200-2.000 ZMK)
- Dolgu (1.000-1.600 ZMK)
- Destinasyon; Güney Afrika, Hindistan, İngiltere

Zambiya’da Sağlık Hizmetlerinin Temel Belirleyicileri

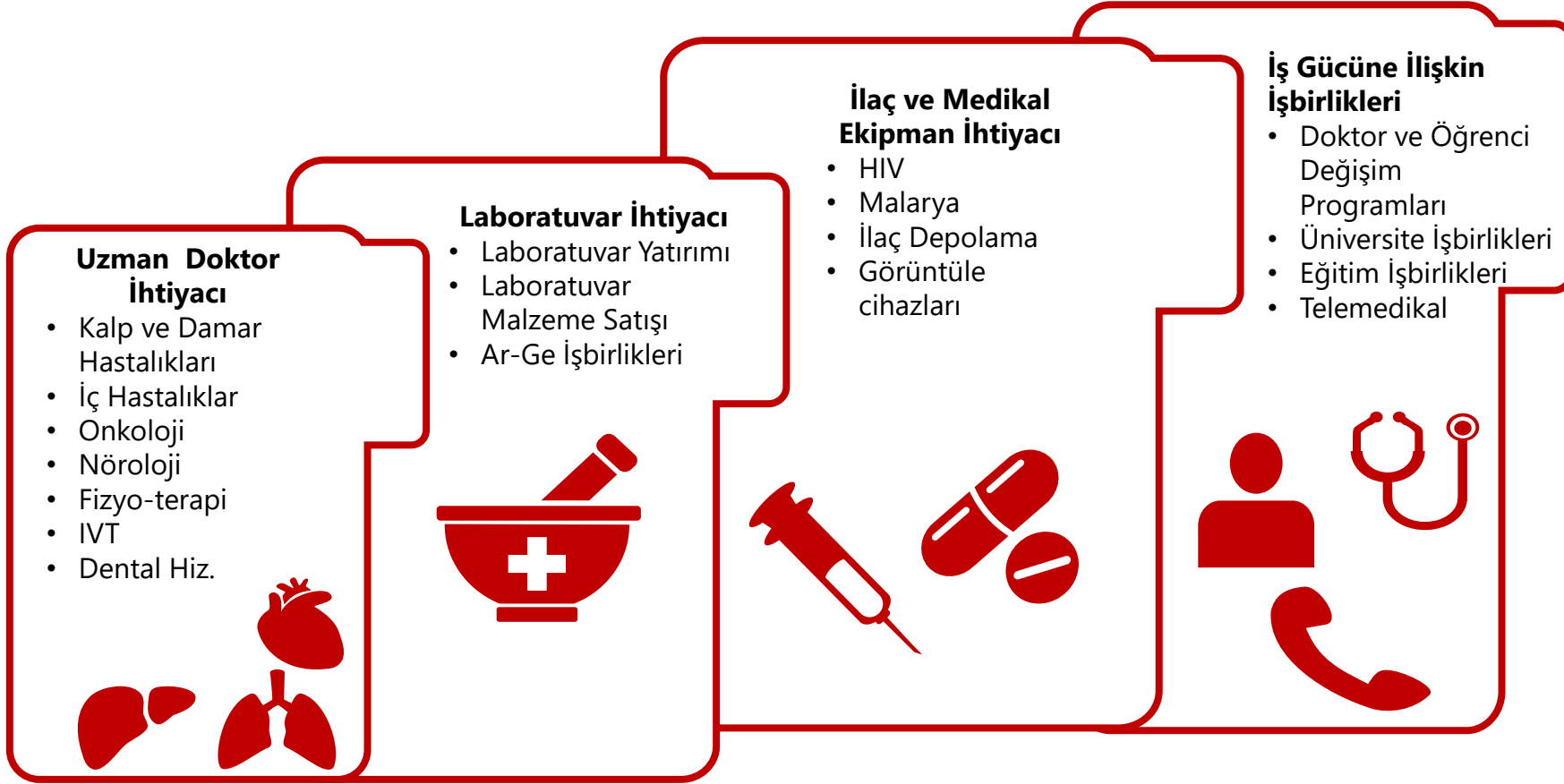
- Gelir Düzeyi %60 oranında yoksulluk
- Eğitim ve Okuryazarlık %85
- Sosyal ve Kültürel etkenler- Toplum baskısı, eski yöntem tedavi biçimleri vb.
- Kadın-erkek eşitsizliği
- Beyin göçü

Zambiya’da Temel Hastalıklar

- 1.HIV
2. Yeni doğan ölümü
3. Yüksek Tansiyon/Kalp krizi
4. Solunum yetersizliği hastalıkları
5. Diyare
6. Tüberküloz
7. Malarya

SEKTÖREL DEĞERLENDİRMELER

Zambiya sağlık sektörü; medikal cihaz, ilaç tedariki ve hizmet sunumu alanlarında ticari ortaklıklar ve uluslararası iş birliği için güçlü fırsatlar sunmaktadır.

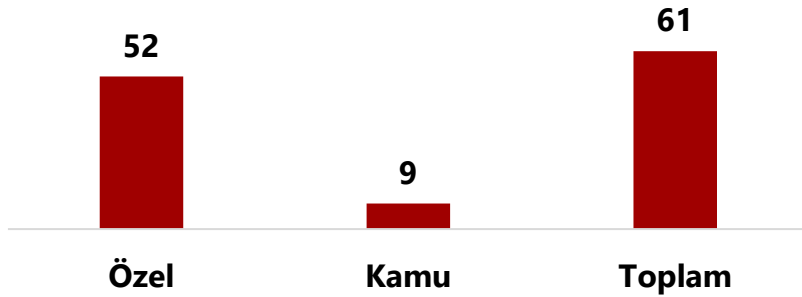

- ✓ Reklam Tanıtım Faaliyetleri
- ✓ Konferans ve Eğitim Programları
- ✓ Ticari Heyetler
- ✓ Turizm Acenteleri ile İşbirliği
- ✓ Sağlık Fuarı Organizasyonları
- ✓ Türk Hava Yolları'nın yeniden uçuşlara başlaması

SEKTÖREL DEĞERLENDİRMELER

Zambiya yükseköğretim sektörü; genç nüfus ve nitelikli insan kaynağı ihtiyacıyla uluslararası akademik ve ticari iş birliklerine açık, gelişmekte olan bir pazardır.

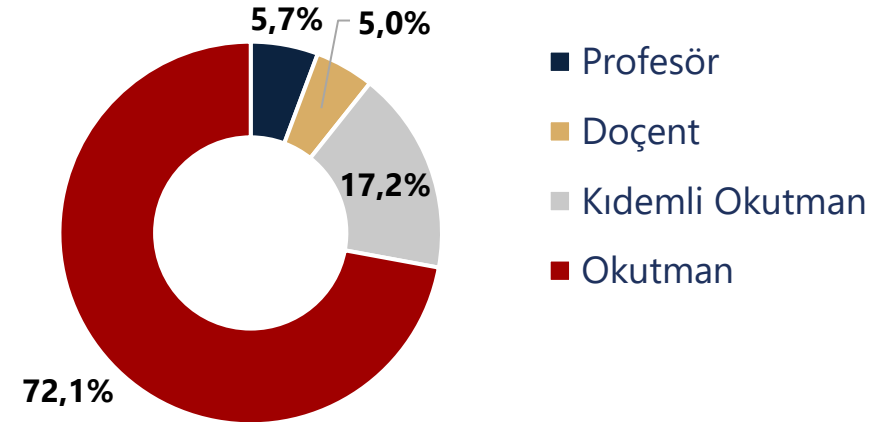
Zambiya Üniversite Sayısı

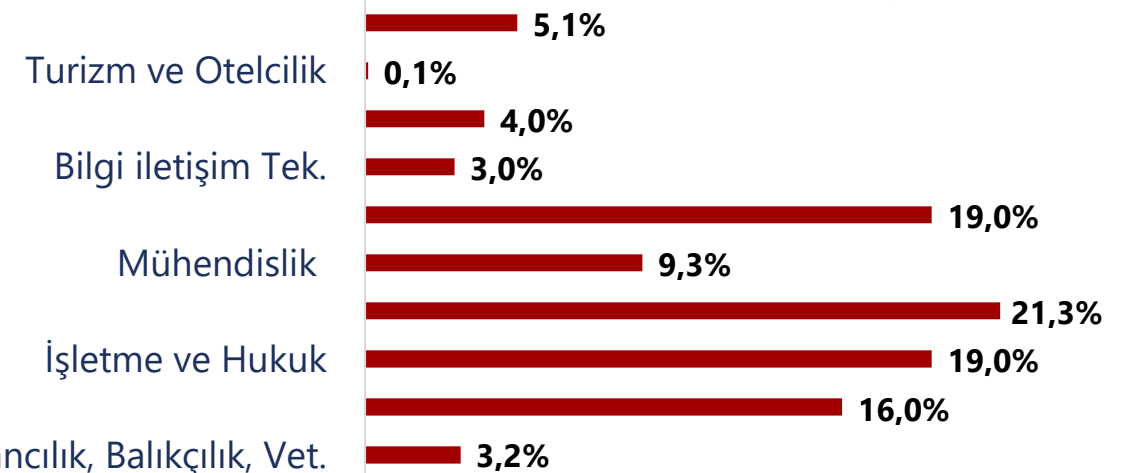
Akademik İstihdam Sayısı

Akademik Kadro Pozisyonları

Akademisyenlerin Bölümlere Göre Dağılımı

Kaynak: Zambiya Yükseköğretim Kurumu

SEKTÖREL DEĞERLENDİRMELER

Türkiye, Zambiya yükseköğretiminde; ortak programlar, burslar, teknik eğitim ve üniversite-sanayi iş birlikleriyle etkin bir stratejik ortaklık geliştirebilir.

01

Üniversitelerimizin
tanıtımının
artırılması,
• Bölge ülkeleri
kapsayacak
nitelikte bir tanıtım
faaliyeti (Heyet,
Fuar/ Sanal Fuar
vb.) yürütülmesi

02

Akademik iş
birliklerinin
artırılması

03

Özellikle Tıp,
Hukuk, Güzel
Sanatlar gibi
alanlarda
öğrenci teminine
odaklanması

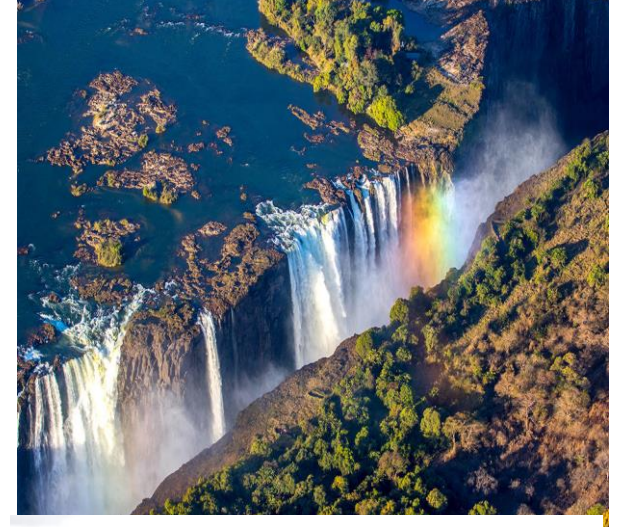
04

- Zambiyalı
mezunlarla
iletişimin
sürdürülmesi
- Acente
kanalının etkin
kullanılması

SEKTÖREL DEĞERLENDİRMELER

Zambiya turizm sektörü; artan tesis sayısı, kapasite ve yükselen doluluk oranlarıyla uluslararası yatırım ve iş birliği için önemli fırsatlar sunmaktadır.

- 20 Ulusal Park, 34 adet Safari alanı
- Viktorya Şelalesi
- Turistlerin %88 Afrika, %5 Asya-Pasifik, %4,2 Avrupa, %2,6 Amerika ve % 0,2 Orta Doğu
- En fazla turist gönderen ülkeler; Hindistan, ABD, İngiltere, Çin, Almanya, Zimbabwe, Tanzanya
- 1117 kayıtlı konaklama merkezi, 43 bin yatak kapasitesi, oda doluluk oranı 55% (2020 yılı %36,6)
- Ortalama kalma süresi 3 gün

SEKTÖREL DEĞERLENDİRMELER

Zambiya'da bilgi ve iletişim sektörü her geçen gün büyümektedir.

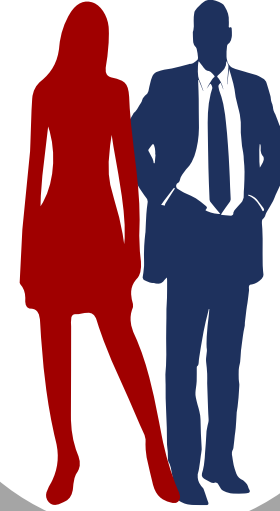
İnternet Kullanımı

- 7,3 Milyon aktif internet kullanıcısı
- Ortalama internet hızı 16,5 Mbps

Mobil Telefon Kullanımı

- 25 Milyon telefon hattı kullanım sayısı
- 14,5 Milyon tekil mobil telefon kullanıcısı
- 486 Milyon Dolar sektör cirosu

Sosyal Medya Kullanımı

- Toplam 4,3 Milyon sosyal medya kullanıcısı;
 - 3,7 Milyon Facebook
 - 476 Bin Instagram
 - 146 Bin Twitter

Sektördeki İstihdam

- Toplam 2.657 kişi ICT-
- 1.202 kişi Mobil Ağ Operatörlerinde çalışmaktadır.

Kaynak: <https://datareportal.com/reports/digital-2025->

SEKTÖREL DEĞERLENDİRMELER

Zambiya bilgi ve iletişim sektörü; perakende, sağlık, eğitim yazılımları ve tarım altyapısı alanlarında güçlü iş birliği ve yatırım fırsatları sunmaktadır.

▪ Tarım Sektörü

- Tarım sahasına yönelik yazılımlar (Toprak analizi, bitki sağlığı vb. yazılımları)
- Su ve Gübre yönetimi yazılımları
- Veri analitik

▪ Perakende Sektörü

- İnternet sayfası oluşturma
- Mağaza yönetimi yazılımları
- Barkod programları
- Envanter yönetimi yazılımları
- Muhasebe yazılımları
- E-ticaret uygulamaları
- Veri analitik

▪ Sağlık Sektörü

- Veri analitik
- Hastane yönetim yazılımları
- Tele-medikal

▪ Eğitim Sektörü

- Uzaktan eğitim yazılımları

▪ ICT Sektörü

- Siber ve bilişim güvenliği yazılımları
- Telekomünikasyon altyapı ihaleleri (300 Verici Kurulumu)
- Mobil Oyun (Casual, Puzzle, Racing)

▪ Veri Depolama ve Saklama

▪ İmalat Sektörü

- Üretim verimliliği artırma yazılımları
- Otomasyon yazılımları
- Kalite-Kontrol Yazılımları

PAZARA GİRİŞ

Zambiya’da işe başlamak ve iş geliştirmek için ilk ziyaret edilecek yer Lusaka Ticaret Müşavirliği’dir.

- ✓Vizesiz giriş
- ✓PACRA (Patents and Companies Registration Agency)
- ✓Yabancı yatırımcılar genellikle LLC (Private Limited Liability Company) kurmaktadır.
- ✓%100 Yabancı mülkiyeti
- ✓Bir temsilci/sertifikalı avukatlar veya muhasebeci
- ✓Şirket adı kontrolü ve rezervasyonu- tescil (PACRA)
- ✓TPIN (vergi kimlik numarası) (ZRA) (%30 KV-%16 KDV)
- ✓Sosyal güvenlik kaydı (NAPSA) (%10 SGK)
- ✓Banka hesabı açma (Bankacılık sektörü gelişmiştir.)
- ✓İzin ve lisanslar (Maden, Enerji sk.)
- ✓Tahmini süre 2-3 Hafta

Faydalı Link:

✓ <https://www.pacra.org.zm/>

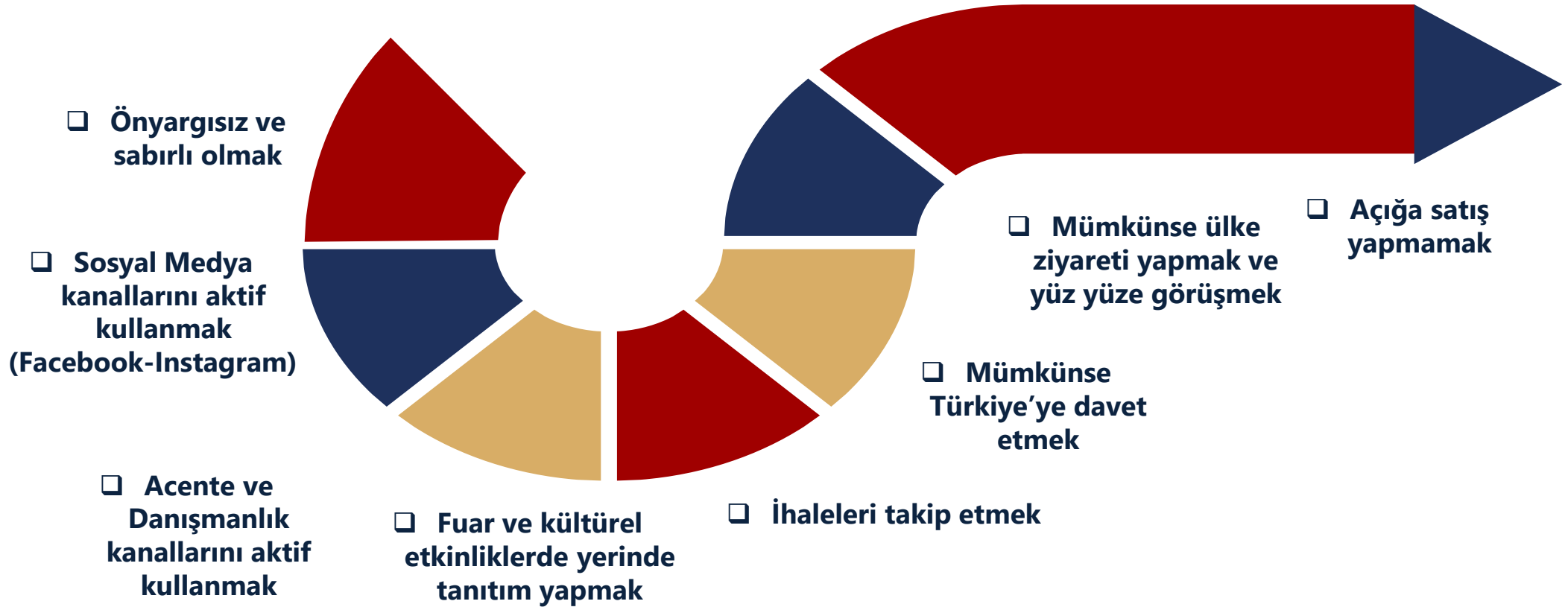
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Zambiya, güçlü doğal kaynakları ve bölgesel pazar erişimiyle önemli ticari fırsatlar sunarken; emtia fiyatlarına bağımlılık, enerji kesintileri ve lojistik kısıtlar temel risk unsurlarıdır.

ÖNERİ VE TAVSİYELER

Zambiya pazarında başarı; sabır ve güven inşasıyla birlikte dijital kanalların, yerel ağların ve yüz yüze temasın eş zamanlı ve aktif kullanılmasına bağlıdır.

Teşekkürler.

Lusaka Ticaret Müşavirliği

Telefon: 0 312 204 8284

E-posta: lusaka@ticaret.gov.tr

<https://musaviredanisin.ticaret.gov.tr>